

Kādu aizsardzību pret diskrimināciju dzimumorientācijas dēļ piedāvā ES tiesību akti

Aizliegta jebkāda veida diskriminācija, tostarp diskriminācija dzimuma ... vai dzimumorientācijas dēļ.
Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 21. pants.

Saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 13. pantu ES ir tiesības izstrādāt tiesību aktus, lai novērstu diskrimināciju dzimumorientācijas dēļ. Šobrīd ES ir izstrādājusi tiesību aktus cīņai pret diskrimināciju dzimumorientācijas dēļ tikai nodarbinātības jomā. **Direktīva par vienlīdzīgu attieksmi pret nodarbinātību** aizliedz diskrimināciju tādās jomās kā nosacījumi darba un pašnodarbinātības, profesionālās izglītības iegūšanai, kā arī dalība darba ņēmēju un darba devēju organizācijās. Tā attiecas gan uz privāto, gan valsts sektoru. Dalībvalstīs direktīvai bija jāstājas spēkā līdz 2003. gada beigām.

Astoņpadsmit dalībvalstis ir nolēmušas pārsniegt ES tiesību aktu prasības un paplašināt aizsardzību aiz darbavietas robežām. Tā lesbietēm, gejiem, biseksuālām un transseksuālām (LGBT) personām piedāvā aizsardzību daudzās sociālās sfērās, piemēram, izglītības, sociālās aizsardzības, sociālās drošības un veselības aprūpes jomā, kā arī attiecībā uz piekļuvi precēm un pakalpojumiem, tostarp mājokļa iegādei. Rasu un etnisko minoritāšu pārstāvjiem jau ir šāda plašāka aizsardzība saskaņā ar Rasu vienlīdzības direktīvu 2000/43/EK.

Juridiskā aizsardzība ES dalībvalstīs

Astoņās dalībvalstīs – Beļģijā, Bulgārijā, Vācijā, Spānijā, Austrijā, Rumānijā, Slovēnijā un Slovākijā – tiesību akti, kas attiecas uz diskriminācijas novēršanu dzimumorientācijas dēļ, ietver ne tikai nodarbinātību, bet arī visas papildu jomas, kas norādītas Rasu vienlīdzības direktīvā.

Desmit dalībvalstīs – Čehijas Republikā, Īrijā, Latvijā, Lietuvā, Luksemburgā, Ungārijā, Nīderlandē, Somijā, Zviedrijā un Apvienotajā Karalistē – diskriminācijas novēršanas tiesību akti tika daļēji paplašināti, lai ietvertu citas jomas, tostarp nodarbinātību.

Deviņās dalībvalstīs – Dānijā, Igaunijā, Grieķijā, Francijā, Itālijā, Kiprā, Maltā un Polijā – diskriminācijas novēršana aptver tikai jomas, kas ir minētas Direktīvā par vienlīdzīgu attieksmi pret nodarbinātību. Igaunija, Francija, Grieķija un Polija šobrīd debatē par tiesību aktu paplašināšanu.

Neraugoties uz juridisko aizsardzību, *LGBT* personas bieži vien izlemj darba vietā neatklāt savu dzimumorientāciju vai dzimumidentitāti, jo baidās no negatīvām sekām. Tiem, kuri savu orientāciju neslēpj, bieži vien liedz sabiedriskās aktivitātes, viņi piedzīvo fizisku un verbālu cieņas aizskaršanu, un viņiem ir samazinātas nodarbinātības perspektīvas. Citās jomās, piemēram, izglītībā un veselības aprūpē, *LGBT* personas joprojām tiek diskriminētas. Psiholoģiska vardarbība un apsūkāšanās skolās bieži vien ir iemesls biežākai *LGBT* personu atskaitīšanai, un lielākajai daļai skolu trūkst konkrētu plānu, kā novērst šos aizspriedumus. Veselības aprūpes jomā *LGBT* personas var saskarties ar aizspriedumainu attieksmi no profesionāļu puses, un tas viņus var atturēt no vēlmes saņemt medicīnisko palīdzību.

Vienlīdzīgas attieksmes veicināšanas iestādes

Valstu vienlīdzīgas attieksmes veicināšanas iestādes veicina vienlīdzīgu attieksmi, veic pētījumus par diskrimināciju un konsultē upurus. ES pieprasa dalībvalstīm izveidot vienlīdzīgas attieksmes veicināšanas iestādes tikai rasu diskriminācijas un dzimumu diskriminācijas jomā. Direktīva par vienlīdzīgu attieksmi pret nodarbinātību nepieprasa veidot šīs iestādes saistībā ar cita veida diskrimināciju, tostarp diskrimināciju dzimumorientācijas dēļ. Tomēr vairākas dalībvalstis ir pārsniegušas ES tiesību aktu noteikto un ir nodrošinājušas papildu aizsardzību *LGBT* personām.

Astoņpadsmit dalībvalstis (Beļģija, Bulgārija, Vācija, Grieķija, Francija, Īrija, Kipra, Latvija, Lietuva, Luksemburga, Ungārija, Nīderlande, Austrija, Rumānija, Slovēnija, Slovākija, Zviedrija un Apvienotā Karaliste) ir izveidojušas vienotas vienlīdzīgas attieksmes veicināšanas iestādes visiem diskriminācijas veidiem. Zviedrijā ir īpaša ombuda organizācija (*HomO*), kas nodarbojas ar dzimumorientācijas diskrimināciju, un tā ir guvusi lielus panākumus, iegūstot homofobijas upuru uzticību. Šobrīd arī Zviedrija un Dānija plāno ieviest atsevišķu vienlīdzīgas attieksmes veicināšanas iestādi, kas nodarbošies ar visiem diskriminācijas veidiem.

Deviņām dalībvalstīm (Čehijas Republikai, Dānijai, Igaunijai, Spānijai, Itālijai, Maltai, Polijai, Portugālei un Somijai) šobrīd nav vienlīdzīgas attieksmes veicināšanas iestādes, kas būtu kompetenta dzimumorientācijas diskriminācijas jomā.

VIENLĪDZĪGAS TIESĪBAS UZ VIENLĪDZĪGU ATTIEKSMI

Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 21. pants aizliedz jebkāda veida diskrimināciju, tostarp diskrimināciju dzimumorientācijas dēļ. Tas neveido "pamatu hierarhiju", kur daži diskriminācijas veidi tiktu aizsargāti nevienlīdzīgi. Personām ir vienlīdzīgas tiesības uz vienlīdzīgu attieksmi. Tas nozīmē, ka diskriminācijas dzimumorientācijas dēļ aizliegums jāpaplašina, lai tas nodrošinātu aizsardzību ārpus nodarbības jomas un ietvertu pieeju precēm un pakalpojumiem tāpat kā attiecībā uz diskrimināciju rases vai etniskuma dēļ.

Šīs informācijas lapas pamatā ir divi ziņojumi: "Homofobija un diskriminācija ES dalībvalstīs dzimumorientācijas un dzimumidentitātes dēļ", 1. daļa "Tiesiskā analīze", kuru 2008. gada jūnijā publicēja Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra (*FRA*), un "Homofobija un diskriminācija ES dalībvalstīs dzimumorientācijas un dzimumidentitātes dēļ", 2. daļa "Sociālā situācija", kas publicēta 2009. gada martā.

Ievērojiet, ka ES tiesību aktos transseksuālas personas, taču ne vienmēr transpersonas nodarbinātības jomā ir aizsargātas pret diskrimināciju "dzimuma" dēļ. Transpersonu tiesību skaidrojumu skatīt publikācijā "Problēmas, ar kurām saskaras transpersonas".

Pilns ziņojuma teksts ir pieejams: <http://fra.europa.eu>.

Vīsas Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūras publikācijas var bez maksas pasūtīt tās tīmekļa vietnē.

Ja rodas jautājumi par šo tulkojumu, lūdzu, skatiet angļu valodas versiju, kas ir šī dokumenta oriģinālā un oficiālā versija.